

Lösningen finns i de egna frågorna – och svaren

När Annika Renöfält-Grahn började arbeta med studerande som hade aspergers insåg hon att hennes kunskaper inte räckte till. Hon fann lösningen genom att arbeta med processinriktad handledning, där de både ställde frågorna och fick hitta sina egna svar. Idag arbetar hon själv med handledning.

TEXT OCH FOTO: BIRGITTA TINGDAL

En del av kvalitetssäkringen på skolan. Så kan man se på processinriktad handledning för lärare och övrig personal.

Annika Renöfält-Grahn, folkhögskollärare på Södra Vätterbygdens Folkhögskola och skolhandledare, arbetar med processhandledning i det egna företaget Talavid Handledning.

Att Annika blev handledare och utbildade sig på St. Lukasstiftelsens skolhandledarkurs berodde på att hon själv upplevt vilket lyft det blev i hennes egen personalgrupp på Södra Vätterbygdens Folkhögskola när de fick tillgång till processhandledning.

– Jag jobbade i en grupp som arbetade med en ny gren på Allmän linje för personer med Aspergers syndrom, berättar hon.

Det var en ny kurs där olika yrkesgrupper arbetade tillsammans

– lärare, assistenter, fritidsledare med olika arbetskulturer och olika sätt att jobba.

– Dessutom kände vi att mötet med vår nya kursdeltagargrupp ställde nya krav på oss lärare, säger Annika. Personer med Aspergers syndrom kommunicerar inte som vi är vana vid. Det var lätt att känna sig otillräcklig i sin yrkesroll. Dessutom väckte mötena djupare liggande känslor som nu kom upp till ytan och måste hanteras och bearbetas.

RÄCKTE INTE TILL

Lärare har ofta en stor del av sin trygghet i sin förmåga att kommunicera och möta andra människor. Nu räckte den förmågan inte till och lärarna insåg att man måste lära sig nya metoder och sätt att kommunicera.

Annika och hennes arbetsgrupp blev erbjuden processinriktad hand-

– På folkhögskolor ställs man ju ständigt inför möten med nya grupper och nya världar, säger Annika Renöfält-Grahn. Med stress och otillräcklighet kommer sjukskrivningaroch problem i arbetslagen. Handledning hjälper deltagarna att begripa sina känslor och reaktioner,

– Vi fick också större förståelse och respekt för varandras arbete och större tolerans för de olika perspektiv som finns i arbetet med människor, säger Annika Renöfält-Grahn. Foto Bitgitta Tingdal

ledning med Per Gustav Eriksson, f.d. folkhögskollärare och numera psykoterapeut och handledare från Mullsjö.

– Dels behövde vi få hjälp med att se vad som hände inom arbetslaget, dels behövde vi kompetenshöjning kring neuropsykiatriska problem och dessutom behövde vi hitta ett sätt att få ihop den lite splittrade arbetslaget till en enhet med samma mål som kunde dra åt samma håll, säger Annika.

Resultatet blev över förväntan.

– Jag förstod att det var precis det här jag – och resten av gruppen – behövt fast jag inte hade kunnat formulera mitt behov, säger Annika.

Processinriktad handledning går lite schematiskt till så att en grupp – ett arbetslag eller kanske en grupp bestående av individer från olika

arbetsplatser med samma profession, t ex specialpedagoger, kuratorer, elevassistenter, chefer eller lärare regelbundet träffar en utifrån kommande handledare på bestämd tid och plats. Under träffarna får en eller två personer varje gång lyfta en fråga som känns angelägen.

MÖJLIGGÖR SAMTAL

Övriga deltagare ställer klagörande frågor som leder vidare för att underlätta för centrumpersonen att hitta lösningar. Processen och handledningen innebär både kompetensutveckling och känslomässig avlastning och möjliggör även att samtal om etiska dilemman kan fördjupas.

– Det är inte meningen att de andra skall komma med förslag och ge råd. Det är viktigt att varje person hittar lösningen själv.

Handledarens uppgift är att styra samtalet så att fokus inte försvinner ut i gruppen från personen som för ordet. I slutet av varje sammankomst bestämmer gruppen vem som får lyfta frågor nästa gång. På så sätt blir gruppen en närmast organisk enhet som föder sina egna frågor och hittar lösningar.

– En sak som är mycket viktig är att gruppen sluter ett kontrakt gällande sekretessen, säger Annika. Man ska kunna känna sig helt trygg i att det som tas upp stannar inom gruppen. Och viktigt är också att deltagarna kommer frivilligt och prioriterar handledningstillfällena.

Annikas egna grupper brukar träffas varannan vecka.

– En gång i månaden blir lite för sällan, det blir som att börja från början igen varje gång, säger hon.

En viktig sak till för den som vill gå in i processinriktad handledning är förstås en vilja mot öppenhet för förändring och utveckling av det egna sättet att tänka och arbeta..

– Man måste vara beredd att se på sin egen roll, inte bara tänka på vad de andra gör för fel vilket är ganska vanligt i haltande samarbeten, säger Annika.

Hon betonar också att det inte handlar om individualterapi.

– Nej, fokus ligger hela tiden på yrkesrollen, ett slags kvalitetssäkring mot dem vi arbetar med, understryker hon.

STÖD I ARBETET

För Annikas arbetsgrupp på Södra Vätterbygden innebar handledningen att man fick stöd i arbetet och lärde sig mer om gruppdynamik och hur processen i en grupp fungerar.

– Vi lärde oss också mycket om våra egna reaktioner och vilka konsekvenser de får i en grupp, säger hon. Vi fick också större förståelse och respekt för varandras arbete och större tolerans för de olika perspektiv som finns i arbetet med människor. Och vi kunde också hitta gemensamma sätt att bättre möta våra kursdeltagare.

Annika kände att det här ville hon erbjuda andra och det var därför hon började på St Lukasstiftelsens skolhandledarutbildning.

– Inom St Lukas hade man insett att frågorna inom olika arbetsområden måste ställas på olika sätt, säger Annika, att det kan vara en fördel om handledaren har erfarenhet av det område inom vilket handledningen bedrivs. Därför började man utbilda lärare och annan skolpersonal till handledare för just skolområdet.

Annika har själv arbetat på alla stadier inom den allmänna skolan och sedan 2001 på folkhögskola. Hon känner skolvärlden och kan

förstå sina kolleger inom olika skolformer.

Nu jobbar hon dels som lärare på Södra Vätterbygden och dels i sitt handledningsföretag med grupper inom social omsorg och skolvärlden. Hon ger handledning åt enskilda personer och konsultationer för företag eller grupper.

Kombinationen mellan de två jobben fungerar bra.

– De två verksamheterna inspirerar och belyser varandra, säger hon. Som det är nu skulle jag inte vilja arbeta enbart med handledning.

BEGRIPA OCH HANTERA

Det är alltså främst hennes egen upplevelse av nyttan av processhandledning som gör att hon vill ge andra samma möjlighet till utveckling och förändring som hon själv kände.

– På folkhögskolor ställs man ju ständigt inför möten med nya grupper och nya världar, säger hon. Det är lätt att bli stressad eller känna sig otillräcklig. Och med stress och otillräcklighet kommer sjukskrivningar, problem i arbetslagen, utbrändhet och annat liknande som vi alla känner till. Handledning hjälper deltagarna att begripa sina känslor och reaktioner, att göra problemen hanterbara och också få hjälp att se meningsfullheten i arbetet även när det blir problem. De tre verktygen – att begripa, kunna hantera och se det meningsfulla i sin verksamhet – kan vara avgörande för att ge den kraft och energi som behövs för att orka och utvecklas.